

Per què Líbia va renunciar a la bomba

El president Bush va voler deixar clar, en el discurs sobre l'estat de la Unió, que, al seu parer, els avenços tan importants que han tingut lloc en les relacions amb Líbia són fruit de la seua estratègia de guerra contra el terrorisme.

La idea que ens volia transmetre és la següent: la decisió que ha pres el coronel Muammar al-Gaddafi, de renunciar a les armes de destrucció massiva, és, sobretot, conseqüència de la caiguda del règim de Saddam Hussein, la qual cosa justifica, amb efectes retroactius, la guerra de l'Iraq i dóna esperances perquè hi haja progressos similars en altres estats que han donat suport als terroristes, que han intentat fabricar armes de destrucció massiva i que han tractat els seus habitants amb una brutalitat sense mesura.

Tanmateix, pel fet de relacionar el comportament de Líbia amb la guerra de l'Iraq, el president Bush falseja la veritable lliçó del cas libi. Aquesta confusió, a més, soscava les esperances d'aconseguir que altres països, com ara l'Iran o Síria, seguesquen la mateixa ruta.

Les arrels dels progressos que s'han esdevingut, recentment, pel que fa al cas libi, les podríem situar no pas en plena guerra de l'Iraq, sinó en el primer any del president Bush en el càrrec. De fet, si volem ser justos, també hauríem de dir que el mèrit de tot plegat és de la segona administració Clinton.

Cansats de l'aïllament internacional i de les sancions econòmiques, els libis van decidir, a la fi dels noranta, cercar unes relacions normalitzades amb els EUA, i van reunir-se en secret amb alguns oficials de l'administració Clinton per fer-los arribar aquest missatge. La Casa Blanca, durant l'era Clinton, els va deixar clar que no podien millorar les relacions entre tots dos països si Líbia no acceptava complir amb les responsabilitats que es derivaven de la caiguda del vol 103 de la Pan Am sobre Lockerbie, Escòcia, l'any 1988.

Aquestes discussions, i la mediació de l'ambaixador saudita als Estats Units, el príncep Bandar bin Sultan, van provocar un canvi de rumb: Líbia va lliurar a Holanda dos oficials d'intel·ligència

“Al llarg d'aquests dos anys de converses entre els Estats Units i Líbia, els negociadors americans han repetit una vegada i una altra als libis que el fet de resoldre l'afer Lockerbie només els permetria un alçament de les sancions de les Nacions Unides. Per escapar-se de les sancions que, per separat, els havien imposat els Estats Units, a més havien de reconduir altres assumptes, especialment els que feien referència a les armes de destrucció massiva”

implicats en l'atemptat de la Pan Am perquè foren jutjats per un tribunal escocès, i, el 1999, Washington va accedir a la suspensió de les sancions de les Nacions Unides contra Líbia.

Llavors, la primavera del 2001, quan jo formava part de l'Oficina de Planificació Política del Departament d'Estat, l'administració Bush va reprendre les discussions i va induir els libis a complir totes les obligacions que encara es derivaven de l'atemptat de Lockerbie (Escòcia).

Els anglesos i els nord-americans ens vam reunir amb els libis. A la reunió, però, hi dúiem una mena de “guió”, on els dèiem què havien de fer i què havien de dir a les famílies de les víctimes del Pan Am 103, per compensar-los i per fer-se responsables de les accions dels oficials d'intel·ligència libis implicats en aquest cas.

També els vam fer explícit el *quid pro quo*: si Líbia complia amb totes aquelles condicions, tant els Estats Units com la Gran Bretanya permetrien l'alçament complet de les sancions de les Nacions Unides. Aquest guió va ser la base de les negociacions tripartides per resoldre l'afer Lockerbie.

A començament del 2003, després que el tribunal d'apel·lació ratificara la sentència condemnatòria a un dels dos oficials d'intel·ligència libis, vam veure clar que en trauríem algun rèdit, de tot plegat. De fet, Washington va deixar que s'alçaren les sancions contra Líbia l'estiu passat, després que el país magribí va acceptar de compensar econòmicament les víctimes de Lockerbie, alhora que acceptava, també, la responsabilitat pels actes dels seus oficials.

Però, al llarg d'aquests dos anys de converses, els negociadors americans han repetit una vegada i una altra als libis que el fet de resoldre l'afer Lockerbie només els permetria un alçament de les sancions de les Nacions Unides. Per escapar-se de les sancions que, per separat, els havien imposat els Estats Units, a més havien de reconduir altres assumptes, especialment els que feien referència a les armes de destrucció massiva.

En aquest context, els oficials libis van fer un primer acostament als Estats Units i a la Gran Bretanya, la primavera de l'any passat, i van acordar que desmantellarien el programa d'arma-

ment libí. La guerra de l'Iraq, que encara no havia començat, no va ser el motiu pel qual Líbia va moure fitxa.

En comptes d'això, el que sí que podem dir és que Líbia va accedir a pactar perquè els Estats Units havien desplegat una tasca de molta credibilitat diplomàtica, al llarg dels anys. Aquests contactes van convèncer els libis que deixar de banda el programa armamentístic era l'única manera d'assolir els seus objectius estratègics i de política interna.

De la mateixa manera que va passar en el cas Lockerbie, els americans van posar sobre la taula el *quid pro quo*: si Líbia desmantellava els programes d'armament, els EUA alçarien les sancions que els havien imposat, potser a fi d'any.

La lliçó que cal aprendre'n és incontrovertible: si volem persuadir un règim determinat perquè abandone els lligams amb el terrorisme i perquè deixi de banda les armes de destrucció massiva, no sols els hem de fer pressió, sinó que també els hem de deixar clar els beneficis que en trauen, de la cooperació.

Malauradament, l'administració Bush no ha fet aquesta mena d'acostaments a altres règims amb lligams amb la delinqüència organitzada, i ara parle de l'Iran i de Síria. Si el president no és capaç de fer anar les garrofes com fa anar el garrot, no aconseguirà canviar gaire el comportament sirià i iranià.

La manca d'iniciativa que demostra Bush en aquest punt és decebedora, especialment perquè, diplomàticament, després dels atacs de l'11 de setembre, l'administració va tenir una oportunitat única per mantenir noves converses amb l'Iran i amb Síria.

Alguns iranians ben situats, incloent-hi els elements més pragmàtics del sector conservador, han fet arribar a la diplomàcia i als exoficials (com ara jo mateix) que estarien interessats a fer un "gran negoci" amb els Estats Units. Per dir-ho clar, Teheran sembla interessat a bescanviar els lligams que té amb el terrorisme, i la voluntat de formar part de la carrera d'armament nuclear, per garanties de seguretat i per l'aixecament

“Malauradament, l'administració Bush no ha fet aquesta mena d'acostaments a altres règims amb lligams amb la delinqüència organitzada, i ara parle de l'Iran i de Síria. Si el president no és capaç de fer anar les garrofes com fa anar el garrot, no canviarà gaire el comportament sirià i iranià. La manca d'iniciativa que demostra Bush en aquest punt és decebedora, especialment perquè, diplomàticament, després dels atacs de l'11 de setembre, l'administració va tenir una oportunitat única per mantenir noves converses amb l'Iran i amb Síria”

de les sancions, a més d'una normalització de les relacions amb Washington.

També els sirians pensen d'una manera semblant (fins i tot ho ha dit el president, Bashar Assad, en les converses de

Damasc, la setmana passada): volen una relació estratègica més bona amb els EUA. Per aconseguir-ho, però, Washington hauria de fer explícites les contrapartides que rebria Síria per abandonar els lligams amb els terroristes, amb els míssils i amb les armes químiques. Així és com m'ho va explicar Assad: “Síria és un estat, i no una casa de beneficència. Si dóna alguna cosa, ha de saber què en traurà.”

Una de les raons per les quals l'administració Bush va redreçar d'una manera constructiva les relacions amb Líbia va ser perquè la Casa Blanca, a diferència del que sol fer, va aconseguir bandejar la branca neoconservadora de l'administració, que és completament contrària a l'oferiment de garrofes als estats que fan costat als terroristes, fins i tot en el cas que això pugui resoldre el mateix problema terrorista, quan era el moment de les decisions importants.

El primer contacte sobre el cas Lockerbie el va aprovar una coalició informal formada per Condoleezza Rice, el conseller de Seguretat Nacional i el secretari d'Estat, Colin Powell. També van deixar de banda els neoconservadors mentre duraven les negociacions per aconseguir que Líbia abandonara les armes de destrucció massiva.

Per tant, la millor solució per als problemes de l'Iran i de Síria l'haurien de gestar els membres de l'Oficina del Departament d'Estat per als Afers del Pròxim Orient i els elements més pragmàtics del Consell de Seguretat Nacional.

De tota manera, fins que l'administració no siga conscient de la veritable lliçó que hem après del cas libí, la política que actualment se segueix amb els règims que flirtegen amb els terroristes té tots els números de quedar enfangada als aiguamolls de les ideologies.

Flynt Leverett és membre d'honor del Saban Center for Middle East Politics, dins la Brookings Institution, i va dirigir els afers del Pròxim Orient del Consell de Seguretat Nacional nord-americà, del 2002 al 2003.

© The New York Times – EL TEMPS
Traducció: Maite Insa